

สรุปสาระสำคัญ หัวข้อ “การจัดทำผลลัพธ์การเรียนรู้ระดับรายวิชา (CLOs Formulation)”

วันที่ ๔ มีนาคม ๒๕๖๔ ในรูปแบบออนไลน์

1. เนื้อหา ความรู้ ทักษะ ที่ได้เรียนรู้จากการฝึกอบรม ประชุม ดูงาน ปฏิบัติการวิจัยในประเทศ

1.1 การเปลี่ยนผ่านสู่แนวคิด Outcome-Based Education (OBE)

- จาก "Input" สู่ "Outcome": การศึกษาในปัจจุบันไม่ได้โฟกัสแค่ผู้สอนจะ "บรรยายอะไร" (Input) แต่ต้องมองย้อนกลับจากความสำเร็จของผู้เรียน (Backward Design) ว่าเมื่อเรียนจบแล้วเขาจะ "ทำอะไรได้" (Can-do statements) ซึ่งเป็นการปรับรูปแบบการจัดการเรียนการสอนจากการสอนตามเนื้อหาในตำรา มาเป็นการสอนเพื่อเน้นการสร้างสมรรถนะของนักศึกษา โดยการจัดการเรียนการสอนนั้นจะต้องจัดโดย เน้น “Constructive alignment” ตั้งแต่การทำ Program Learning Outcomes (PLOs) ไปสู่การออกแบบผลลัพธ์การเรียนรู้ระดับรายวิชา Course learning outcomes (CLOs) การจัดทำรายวิชา คำอธิบายรายวิชาการออกแบบจัดการเรียนการสอน และการออกแบบวิธีการวัดและประเมินผล และการจัดทำ Curriculum mapping โดยให้เรียงลำดับผลลัพธ์การเรียนรู้ขึ้นไปตามระดับการเรียนรู้ของนักศึกษา
- ความสำคัญของ Course learning outcomes (CLOs): การเขียน CLO ให้ชัดเจน ตรงประเด็น และสามารถวัดผลลัพธ์การเรียนรู้ได้ เปรียบเสมือนเข็มทิศที่ช่วยให้เราไม่หลงทางในการออกแบบบทเรียน ซึ่งวิทยากรได้ทำแบบฝึกหัดการจัดทำ CLOs ของรายวิชาที่วิทยากรได้นำมาเป็นตัวอย่าง พร้อมทั้งได้มีการวิพากษ์ CLOs ภายหลังจากทำแบบฝึกหัดเสร็จ เพื่อให้ได้เห็นภาพในการจัดทำมากยิ่งขึ้น พร้อมทั้งยังสอนให้เชื่อมโยง CLOS กับหัวข้อการเรียนรู้ วิธีการจัดการเรียนการสอน ละวิธีการวัดและประเมินผลอีกด้วย
- นอกจากนี้ PLOS และ CLOs จะต้องเป็นไปในทิศทางเดียวกัน และมีขอบเขต ดังนี้
 - CLOs ของรายวิชา จะต้องมีส่วนสำคัญตอบ PLOs ที่ผลักดันครบทุก PLOs
 - สาระสำคัญของ CLOs จะต้องไม่เกิน PLOs
 - ระดับการเรียนรู้ของ CLOs ต้องไม่เกินระดับการเรียนรู้ของ PLOs และต้องมี CLOs อย่างน้อย 1 CLO ที่อยู่บนระดับการเรียนรู้เดียวกันกับ PLOs

1.2 เจาะลึกระดับพุทธิพิสัย (Learning Taxonomy) และ Action Verbs

- การเลือกใช้คำกริยาในการวัดผลลัพธ์การเรียนรู้: ได้เรียนรู้การใช้คำกริยาที่สะท้อนพฤติกรรม (Observable & Measurable) ตามแนวคิดของ Bloom's Taxonomy การฝึกอบรมช่วยให้จำแนกได้ชัดเจนว่า การที่เด็ก "จำได้" กับ "ประยุกต์ใช้" หรือ "วิเคราะห์" นั้นมีระดับความซับซ้อนที่ต่างกันอย่างไร
- เลิกใช้คำที่คลุมเครือ: ได้ฝึกตัดคำว่า "เข้าใจ" "รู้" "ทราบ" หรือ "ตระหนัก" ออกจากการเขียน CLO เนื่องจากเป็นคำที่เป็นนามธรรมและวัดผลได้ยาก แล้วแทนที่ด้วยคำที่เห็นภาพชัด เช่น "เปรียบเทียบ" "สาธิต" หรือ "ออกแบบ" แทน

1.3 เทคนิคการเขียนตามหลัก SMAAART ในการปฏิบัติการ เราได้ลงลึกในรายละเอียดของ SMAAART ที่มากกว่าแค่ตัวย่อ:

- **Specific & Measurable:** การระบุขอบเขตเนื้อหาให้เฉพาะเจาะจงและกำหนดเกณฑ์การวัดที่จับต้องได้
- **Applicable & Relevant:** การตรวจสอบว่าผลลัพธ์ที่ตั้งไว้นั้น "นักศึกษาทำได้จริงหรือไม่" ในระยะเวลาหนึ่งภาคการศึกษา และมัน "สำคัญจริงหรือเปล่า" ต่อการประกอบอาชีพในอนาคต
- **Alignment:** การฝึกตรวจสอบความเชื่อมโยง (Mapping) ว่า CLO ตัวนี้มันส่งไปถึง PLO (ผลลัพธ์ระดับหลักสูตร) บ่อไหน เพื่อให้มั่นใจว่าทุกวิชาในหลักสูตรกำลังช่วยกันสร้างบัณฑิตคนเดียวกันอยู่
- **Achievable:** นักศึกษาทุกคนจะต้องบรรลุทุก Learning outcomes
- **Timely:** การบรรลุผลลัพธ์การเรียนรู้จะต้องอยู่ภายในช่วงเวลาการศึกษา

1.4 ทักษะการวิเคราะห์และตรวจสอบ CLOs

- **Critical Review:** ได้ฝึกทักษะการเป็น "ผู้ประเมิน" โดยการนำร่าง CLO มาตรวจสอบผ่าน Checklist เช่น มีระดับการเรียนรู้ (Level of Learning) ที่เหมาะสมกับชั้นปีหรือไม่? เนื้อหาครอบคลุมตามคำอธิบายรายวิชา (Course Description) ครบถ้วนหรือเปล่า?
- **Problem Solving:** จาก Workshop 1 หลังจากแบ่งกลุ่มในการทำแบบฝึกหัด โดยสมาชิกในกลุ่มนั้นเป็นอาจารย์จากสาขาที่ใกล้เคียงกัน โดยได้ลองแก้ Case Study (เช่น วิชาประวัติศาสตร์, การจัดการ, วิจัย) ทำให้ได้ทักษะการแก้ปัญหาในกรณีที่คำอธิบายรายวิชา กับ PLO ไม่สอดคล้องกัน เราควรปรับแก้และจัดลำดับความสำคัญอย่างไรให้ลงตัวที่สุด ส่วนใน workshop 2 นั้นก็ได้มีการฝึกการเขียน CLOs โดยให้ทางกลุ่มมีการหารือร่วมกัน และนำรายวิชาที่สมาชิกในกลุ่มได้จัดการเรียนการสอนนั้นมาลองดูคำอธิบายรายวิชา และดูว่าวิชานั้นมีการบรรลุ PLOs ตัวใดบ้าง พร้อมทั้งให้ทางกลุ่มร่วมกันคิด ออกแบบ CLO ของรายวิชานั้นๆ

1.5 การออกแบบกิจกรรมและการวัดผล (Teaching and Learning Activities & Assessment)

- **การสร้างสอดคล้อง (Constructive Alignment):** ได้ทักษะการเลือก "วิธีการสอน" ให้ตรงกับ "สิ่งที่อยากให้เด็กได้" เช่น ถ้า CLO คือการ "ออกแบบกระบวนการงาน" กิจกรรมการเรียนรู้ก็ควรเป็น Project-based และการวัดผลก็ต้องใช้ Rubrics ที่ประเมินชิ้นงาน ไม่ใช่แค่การสอบปรนัย (Multiple Choice) เพียงอย่างเดียว

2. การนำมาใช้ประโยชน์และข้อเสนอแนะเพื่อการพัฒนา

สิ่งที่ได้เรียนรู้ในการอบรมครั้งนี้ สามารถนำมาประยุกต์ใช้ในการจัดการเรียนการสอน ดังนี้

- **การปรับปรุง มคอ.3/มคอ.4 :** นำความรู้ไปปรับแก้รายวิชาที่รับผิดชอบ โดยเฉพาะการเขียน CLO ให้สอดคล้องกับ PLO ของหลักสูตร เพื่อให้มั่นใจว่านักศึกษาที่จบไปนั้น มีสมรรถนะตรงตามที่ตลาดงานต้องการ และตรงกับความต้องการของผู้ใช้บัณฑิต
- **ออกแบบการสอนที่มุ่งเน้นผู้เรียน:** เมื่อ CLO ชัดเจน เราจะสามารถเลือก "วิธีการสอน" (เช่น Gamification หรือ Case-based Learning) และ "เครื่องมือวัดผล" ที่ตอบโจทย์นั้นๆ ได้แม่นยำขึ้น ไม่ใช่สอนตามความถนัดของผู้สอนเพียงอย่างเดียว

3. ความคิดเห็นต่อหลักสูตร (เนื้อหา วิทยาการ และความคุ้มค่า)

- **เนื้อหา** มีความเข้มข้นและเรียงลำดับจากง่ายไปยากได้ดีมาก มีเอกสารประกอบการอบรม ช่วยให้การบรรยายเห็นภาพมากขึ้น นอกจากนี้ยังได้มีการทำ workshop ทำให้ได้ร่วมกันคิด วิเคราะห์รายวิชาจริง ซึ่งสามารถนำไปประยุกต์ใช้ได้กับการจัดทำรายวิชา
- **วิทยาการ** มีความเชี่ยวชาญสูง สามารถเปลี่ยนเรื่องเกณฑ์มาตรฐานที่ดูยากให้เห็นภาพการนำไปใช้งานจริง (Practical) มีการให้คำแนะนำแบบตรงจุดและช่วยให้มองเห็นข้อผิดพลาดที่มักเกิดขึ้นบ่อยๆ ในการเขียน CLO
- **ความคุ้มค่า** ถือว่าคุ้มค่ามากในแง่ของเพราะได้ลงมือทำจริงๆ ไม่ใช่แค่ฟังบรรยาย การมี Template ให้ฝึกทำ ใน Workshop 1 และ 2 ได้มีการอภิปรายร่วมกันกับสมาชิกในกลุ่ม โดยมีวิทยากรคอยให้คำปรึกษาอย่างใกล้ชิด ช่วยลดช่องว่างระหว่างความรู้และความสามารถในการปฏิบัติได้เป็นอย่างดี